

Olay Sonras? ??leme Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Olay Sonras? ??leme Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=28028>

Özet

Olay Sonrası İşleme Ölçeği (OİÖ), bireylerin sosyal veya kaygı verici bir olayın ardından deneyimledikleri bilişsel süreçleri ve ruminatif davranışları ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu giriş, ölçeğin Can Baycan tarafından 2019 yılında Boğaziçi Üniversitesi'nde gerçekleştirilen Türkçe uyarlama çalışmasına odaklanmaktadır. Ölçek, özellikle Sosyal Anksiyete Bozukluğu (SAB) bağlamında, sosyal olayları takiben ortaya çıkan ve anksiyeteyi sürdüren olumsuz düşünce kalıplarıyla nicel olarak değerlendirilmeyi hedefler.

OİÖ'nün uyarlama çalışması, ölçeğin Türk kültürüne ve diline uygunluğunu sağlamak, aynı zamanda orijinal ölçeğin yapısal ve psikometrik özelliklerini koruduğunu doğrulamak için yapılmıştır. Bu çalışma, Türk psikoloji literatürüne sosyal kaygı araştırmaları için önemli bir değerlendirme aracı kazandırmıştır.

Anahtar Kelimeler

Olay Sonrası İşleme, Sosyal Anksiyete, Bilişsel İşleme, Psikometrik Özellikler, Ölçek Uyarlama, Ruminasyon.

Yazarlar

Can Baycan.

Amaç

Olay Sonrası İşleme Ölçeği'nin temel amacı, orijinal formu yabancı dilde olan bu aracı Türkçeye uyarlayarak, Türkiye'deki araştırmacıların ve klinisyenlerin kullanmasına sunmaktır. Bu ölçek, sosyal etkileşimlerin ardından bireylerin ne kadar süreyle ve ne kadar yoğunlukta kendilerini eleştiren, tekrarlayıcı ve olumsuz düşüncelere daldıkları ölçmek için tasarlanmıştır.

Ölçeğin pratik amacı, sosyal anksiyeteyi sürdüren mekanizmalardan biri olan olay sonrası işlemeyi (Post-Event Processing - PEP) tespit etmek ve klinik müdahalelerin etkinliğini değerlendirmede somut veriler sağlamaktır. Olay sonrası işleme düzeyinin ölçülmesi, Bilişsel Davranışçı Terapi (BDT) gibi müdahalelerin hedef odaklı planlanmasına yardımcı olmaktadır.

Yapı

Ölçek, **Olay Sonrası İşleme** (Post-Event Processing) veya **Sosyal Ruminasyon** adı verilen psikolojik yapıyı ölçmektedir. Bu yapı, kişinin sosyal bir performans sergiledikten sonra (örneğin, bir sunum yapmak, bir partiye katılmak) zihninde o olayı tekrar tekrar canlandırması, kendi davranışlarıyla ilgili derecede eleştirmesi ve potansiyel hataları veya sosyal gafları abartılı bir

şekilde değerlendirilmesi durumunu ifade eder.

Olay sonrası izleme, sosyal kaygının bilişsel modelinde merkezi bir rol oynar; çünkü bu durum, kişinin bir sonraki sosyal etkileşim için kendisini yetersiz hissetmesine ve kaçınma davranışları sergilemesine yol açar. Ölçek, bu döngüsel ve zararlı izleme biçiminin yoğunluğunu ve süresini değerlendirir.

Geçerlik

Olay Sonrası İzleme Ölçeği'nin Türkçe uyarlama çalışması'nda (Baycan, 2019), ölçeğin yapısal geçerlik özellikleri detaylı olarak incelenmiştir. Uyarlama çalışmaları'nda genellikle içerik geçerliği (uzman görüşleri) ve yapı geçerliği (faktör analizi) yöntemleri kullanılır.

Tez çalışması'nda, ölçeğin Türk örnekleminde orijinal ölçeğe benzer bir faktör yapısını koruyup korumadığı araştırılmıştır. Ayrıca, yakınsak ve ayırt edici geçerlik çalışmaları kapsamında, OTO puanlarının Sosyal Anksiyete ve diğer ilgili psikolojik yapılarla beklenen yönde ilişkiler gösterip göstermediği incelenmiştir. Detaylı geçerlik katsayıları ve istatistiksel sonuçlar için Baycan'ın yüksek lisans tezine başvurulmalıdır.

Güvenirlilik

Ölçek uyarlama sürecinin bir parçası olarak, Olay Sonrası İzleme Ölçeği'nin Türkçe formunun iç tutarlılığı ve kararlılığı değerlendirilmiştir. Güvenirlilik analizleri genellikle Cronbach's Alpha katsayısı kullanılarak gerçekleştirilir.

Baycan (2019) tarafından yapılan çalışmada, ölçeğin maddelerinin birbiriyle ne kadar tutarlı olduğunu gösteren iç tutarlılık katsayılarının yeterli düzeyde olduğu varsayılmaktadır. Ölçeğin zaman içindeki kararlılığı (test-tekrar test güvenirliliği) gösteren sonuçlar da tezin ilgili bölümlerinde yer almaktadır.

Faktör Analizi

Ölçeğin psikometrik özelliklerini doğrulamak amacıyla faktör analizi teknikleri kullanılmıştır. Bu analizler, ölçek maddelerinin, ölçülmek istenen tek bir yapı (Olay Sonrası İzleme) altında toplanıp toplanmadığını kontrol etmek için önemlidir.

Uyarlama çalışması'nda, orijinal ölçeğin kuramsal yapısını Türk kültürüne aktarırken korunup korunmadığını belirlemek için Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) veya Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yöntemlerinden biri veya her ikisi kullanılmıştır. Bu analizler sonucunda elde edilen faktör yükleri ve uyum indeksleri, ölçeğin yapısal geçerliliğinin temel kanıtı oluşturmaktadır.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: Kendini Bildirim Ölçe?i (Self-report questionnaire). Derecelendirme format? tezde detayl? olarak aç?klanm??t?r (Genellikle Likert tipi bir ölçek kullan?lm??t?r).

Language Available: Türkçe

Population Group: Sosyal anksiyete e?ilimi gösteren yeti?kinler ve üniversite ö?rencileri.

Age Group: Yeti?kinler (Genellikle 18 ya? ve üstü).

Population Details: Uyarlama çal??mas?, ?stanbul'daki bir üniversitenin ö?rencileri gibi genç yeti?kinlerden olu?an bir örneklem üzerinde gerçekte?tirilmi?tir.

Test Methodology: Nicel, kesitsel desenli psikometrik çal??ma.

Anahtar Kelimeler

PEP, Ruminasyon, Bili?sel Hata, Psikometri, Bo?aziçi Üniversitesi, Sosyal Anksiyete Bozuklu?u.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Mevcut De?il (Yüksek lisans tezi yazar?n?n ORCID bilgisi kaynakta belirtilmemi?tir.)

Affiliation Email addresses: Bo?aziçi Üniversitesi taraf?ndan sa?lanabilir.

Correspondence Address: Can Baycan, Bo?aziçi Üniversitesi, ?stanbul, Türkiye (Tez yaz?ld??? tarihteki kurumsal adres).

?zinler, Ücret ve Test Y?li?

Olay Sonras? ??leme Ölçe?i'nin Türkçe uyarlama çal??mas? **2019** y?l?nda tamamlanm??t?r. Ölçe?in akademik ve ara?t?rma amaçl? kullan?m? için genellikle yazara at?f yap?lmas? yeterlidir. Ticari amaçl? kullan?mlar veya ölçe?in tam maddelerine eri?im için ilgili yazar (Can Baycan) veya telif hakk? sahibi kurum ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir.

Bu uyarlama çal??mas?n?n bir yüksek lisans tezi olmas? nedeniyle, tez içeri?ine ve metodolojisine Yüksekö?retim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi üzerinden eri?im sa?lanabilir.

Kaynaklar

Baycan, C. (2019). *Olay Sonrası İşleme Ölçeği'nin Türkçeye uyarlama çalışması*. Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.

Tez hakkında ek bilgilere Ulusal Tez Merkezi linkinden ulaşılabilir: tez.yok.gov.tr.

Ölçekle ilgili orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: olay-sonrasi-isleme-olcegi-toad.pdf.

Olay Sonrası İşleme Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçeğin telif hakkı koruması altındaki maddeleri bu platformda yayınlanmamaktadır. Maddelerin tamamına erişmek için ilgili kaynak yayına (Baycan, 2019) başvurulması gerekmektedir.